

Verdal kommune

Kommunale målsettinger for hjorteviltforvaltning

2024-2027

Innhold

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen i Verdal kommune.....	2
Overordnede kommunale mål	2
Definisjoner	3
Mål for forvaltning av elg	4
Status for elgbestanden	4
Overordnede mål for elgforvaltningen	4
Konkrete mål for elgforvaltningen	5
Virkemidler for måloppnåelse.....	5
Anbefalte tiltak.....	6
Bestandsplanbasert forvaltning	6
Krav til bestandsplanområde og plan.....	6
Vesentlige avvik.....	7
Vald utenfor bestandsplanområde	7
Mål for forvaltning av hjort	8
Status.....	8
Overordnede mål for hjorteforvaltningen	8
Konkrete mål for hjorteforvaltningen	9
Virkemidler for måloppnåelse.....	9
Bestandsbasert forvaltning	10
Krav til bestandsplanområde og plan.....	10
Vesentlige avvik.....	10
Vald utenfor bestandsplanområde	11
Mål for forvaltning av rådyr	12
Status.....	12
Overordnede mål for rådyrforvaltningen.....	12
Konkrete mål for rådyrforvaltningen	12
Grunneierbasert forvaltning.....	12
Andre mål og retningslinjer	13
Rapportplikt:.....	13
Ettersøk og fallvilthåndtering	13
Fellingsavgift.....	13
Vedlegg.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen i Verdal kommune

Den kommunale målsettingen vedtas for perioden 2024-2027

Overordnede kommunale mål

Verdal kommune skal ha en forvaltning av hjortevilt som ivaretar bestandenes og leveområdes produktivitet og artsmangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper for andre samfunnsinteresser. Det betyr blant annet at det totale beitetrykket fra alle hjorteviltartene må tilpasses beiteressursen lokalt. Innenfor disse skal forvaltningen være grunneierstyrt gjennom vald. Målsetningene er fireårige, men bør ikke endres mye i neste periode for å ha et lengre perspektiv i forvaltningen for å oppnå målene som blir satt i målsettingene.

Den kommunale hjorteviltforvaltningen skal være tydelig og forutsigbar på roller og ansvar.

Jakt i Verdal skal foregå innenfor rammene av gjeldende lovverk og utøvelsen skal gjennomføres i henhold til viltlovens § 19 (human jakt). Jakt og fangst skal utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for mennesker, husdyr og ikke forårsaker skade på eiendom.

Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen:

Kommunen: Etablerer overordnede mål for utviklingen av hjorteviltbestandene. Ivaretar andre interesser (jordbruk, skogbruk, påkjørsler, naturmangfold, offentlige interesser etc.). Fastsetter minsteareal, godkjenner vald og bestandsplanområder, tildeler fellingskvote og behandler skadefellingssøknader.

Grunneier: Enerett til jakt på sine arealer. Samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, samt organiserer jakten gjennom jaktfelt. Utarbeider bestandsplaner som er i *tråd med kommunale målsettinger*.

Definisjoner

- Jaktrettshaver:** Retten til å jakte på egen eiendom tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt, jf. viltloven § 27
- Minsteareal:** Begrepet har to rettsvirkninger:
1. Størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettshaverne har krav på.
 2. Arealstørrelsen på det minste sammenhengende området som offentlig myndighet kan godkjenne som et vald.
- Minsteareal fastsettes av kommunen gjennom lokal forskrift for elg, hjort og rådyr.
- Tellende areal:** Tellende areal er det arealet som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. For elg, hjort og rådyr skal hovedsakelig arealer av produktiv skog og arealer av myr under skoggrensa regnes med. Kommunen kan også godkjenne andre arealer.
- Vald:** Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelser fra kommunen. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultatene til det offentlige.
- Jaktfelt:** Dersom et vald deles opp av jaktrettshaverne, for eksempel slik at flere jaktlag får tildelt hvert sitt jaktområde, kalles disse jaktfelt. Jaktfeltet er den geografiske enheten som rapportering av sett elg og hjort gjelder for.
- Bestandsplanområde:** To eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan.
- Bestandsplan:** En flerårig plan som beskriver den årlige avskytingen av elg eller hjort fordelt på alder og kjønn.

Mål for forvaltning av elg

Status for elgbestanden

Elgbestanden i Verdal anses som nedadgående de siste årene dersom en legger felt elg per jegerdag til grunn. Felt elg per jegerdag sier noe om-hvor mange dager man jakter per elg man feller. Det er stor variasjon innad i kommunen.

Det er de siste 3 år felt 245, 206 og 180 elg årlig i Verdal. I tillegg kommer en avgang som følge av andre årsaker som sykdom og påkjørsler etc. Dette utgjør ca. 20 dyr årlig.

Overordnede mål for elgforvaltningen

- Verdal kommune har mål om en robust elgstamme med friske dyr, og som produserer et høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurs.
- Den negative trenden for vektorer og produktivitet hos elg skal stoppes.
- Utviklingen i elgbestanden må også vurderes i forhold til størrelsen av de andre hjorteviltbestandene lokalt slik at den totale beitebelastningen fra hjortevilt ikke medfører at beitegrunnet utarmes som følge av overbeiting.
- Elgbestanden skal være på et nivå som er akseptabelt i forhold til jordbruk, skogbruk, naturmangfold og trafikk.
- Verdal kommune ønsker økt kunnskap om elgens påvirkning på skog- og jordbruk når det gjelder beiteskader.
- Forvaltningen skal baseres på kunnskap innhentet ved bruk av sett elg og beitekartlegginger.

Konkrete mål for elgforvaltningen

	Gjennomsnitt 2021-2023	Kortsiktig mål	Virkemiddel
Sett kalv per kalvku	1,19	Økende	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen. Tilpasse bestanden i forhold til beitegrunnlag
Slaktevekt kukalv	56 kg	Økende	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen. Tilpasse bestanden i forhold til beitegrunnlag
Slaktevekt oksekalv	62 kg		
Slaktevekt kviger	112 kg	Økende	Redusere beitetrykk vinterstid. Tilpasse bestanden i forhold til beitegrunnlag
Slaktevekt ungoxer	127 kg		
Konflikt med jordbruk	Variierende	Redusert	Større uttak i områder med skader
Konflikt med skogbruk	Variierende	Redusert beiting av toppskudd på gran	Større uttak i områder med skader
Påkjørt elg	11	Unngå økning	Sikringstiltak, informasjon og lokal bestandsreduksjon

Virkemidler for måloppnåelse

- Jakt er det viktigste virkemiddelet for å styre elgbestanden
- Grunneiers jaktrett og forvaltningsrett benyttes for å oppfylle de kommunale målene for elgforvaltning.
- Valdernes lokalkunnskap og erfaring benyttes for å sikre lokalt engasjement og lokal tilpasning i den kommunale forvaltningen.
- Det er et mål å nå et okse/ku- forhold på 1:1,8-2,2 i perioden
- For å øke slaktevekter og kalveproduksjon må gjennomsnittsalderen i elgbestanden økes. Kyr og okser i høyproduktiv alder gir tidlig fødte kalver, større kalver, høyere andel tvillingkalver og generelt dyr med bedre forutsetninger. For å øke alderen i bestanden er et høyt uttak av unge dyr en forutsetning.
- For å sikre et tilstrekkelig antall store okser i stammen oppfordres valdene til å ha fokus på bevaring av store okser. Store okser er et naturlig element i elgstammen, bidrar til en mer aktiv brunstperiode, gir en kvalitativ god elgstamme, høyere produksjon og gir en mer attraktiv jakt og naturopplevelse.
- Valdene kan ha en «skrapdyrordning» for å stimulere til økt uttak av små dyr.
- Øke avskyting av elg i områder med nedadgående slaktevekter og produktivitet, og i

- områder med høyt beitetrykk.
- Mindre tildeling av elg i områder hvor det er en nedgang i antall dyr i stammen, og beitegrunnlag tillater det.
 - Øke uttak av elg sent i jakta og nært svenskegrensa for å begrense trekk-elg som påvirker vinterbeite.
 - Skjøtte skogen på en måte som gir bedre beitetilgang for hjorteviltet.
 - Verdal kommune skal stimulere til at valdene i hele kommunen har felles forvaltningspraksis, men med lokale tilpasninger, slik at det sikres en helhetlig forvaltning over store arealer.

Anbefalte tiltak

Verdal kommune anbefaler valdene, jaktrettshavere og jegere å ta i bruk følgende tiltak:

1. Jaktstart elgjakt: Etter hoved-brunst
Dersom jaktstart 25. september:
 - a. Prioriter uttak av små kalveløse kyr tidlig i jakta
 - b. Unngå å felle okser 2 ½ år og eldre før etter hoved-brunst
2. Fokus: Vitale avlsdyr skal være igjen i skogen etter jakta
3. Generelt: Hovedtyngden av uttaket skal ligge på små dyr
4. Reduser kilopris for felling av små dyr – økt kilopris for store avlsdyr

Bestandsplanbasert forvaltning

Krav til bestandsplanområde og plan

Elgforvaltningen skal i utgangspunktet være bestandsplandrevet. Det vil si at tildelingen skal skje til bestandsplanområdene og det skal utarbeides flerårige avskytingsplaner.

For å bli godkjent som bestandsplanområde stilles det følgende krav til bestandsplanene:

1. Bestandsplanområdet eller valdet må disponere tellende areal minimum 20 ganger minstearealet for å få godkjent flerårig plan.
2. Bestandsplanen skal ha en varighet på fire år.
3. Bestandsplanen skal inneholde:
 - a) En vurdering av hvordan elgstammen i planområdet forholder seg til kommunal målsetting.
 - b) En vurdering av hvordan elgstammen har utviklet seg i den bakenforliggende planperioden.
 - c) En tydelig beskrivelse av hvilke tiltak som må gjennomføres for at elgstammen skal harmonere med kommunal målsetting – et mål for planen.
 - d) En realistisk årlig avskytingsplan som bidrar til å bringe/holde elgstammen i området så tett opp mot kommunal målsetting som mulig.
 - e) En årlig evaluering av årets jakt opp mot de kommunale målene og målene i bestandsplanen.
 - f) Avskytingsplanen skal minimum inneholde alle disse følgende tre dyrekategorier hvert år, og årlig planlagt uttak av hver kategori skal presiseres i antall og prosentandel:
 - Kalv
 - 1,5 år og eldre hanndyr

- 1,5 år og eldre hodyr.

Avskytingsplanen kan og bør deles opp i ytterligere kategorier, men andelen kalv i uttaket skal presiseres uansett.

Vesentlige avvik

Ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan målt i felte dyr, kan kommunen gå inn for å tildele dyr etter alder og kjønn, jfr. § 16 i forskrift om forvaltning av hjortevilt, slik at forutsetningene og intensjonene i planen blir oppfylt.

Verdal kommune anser vesentlig avvik som avvik over 10 prosent av årlig tildeling. Det betyr at inntil 10 % av ubenyttet kvote kan overføres til neste år, og at årlig tildeling kan overstiges med inntil 10 %.

Overskridelse av kvoten ved planperiodens slutt anses uansett som feilskyting og behandles i henhold til viltlovens § 48. Dyra, eller verdien av dem vil da bli inndratt til fordel for kommunens viltfond. Ikke benyttet kvote faller bort ved bestandsplanperiodens slutt.

Det regnes aldri som avvik dersom det skytes kalv i stedet for voksent dyr og 1 ½ åring. Avskyting av yngre dyr enn det planen tilsier påvirker ikke neste års kvote.

Bestandsplanområder som ikke oppfyller kommunale målsettinger i uttaket, og som systematisk oppnår skjevt uttak mellom tildelte og felte dyr, ved at man for eksempel utnytter kalvekvotene for lite, vil få økte kalvekvoter ved den videre tildelingen. Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger. Alle felte dyr skal belastes tildelt kvote med mindre slaktet er kontrollert og vurdert som uegnet som mat.

Bestandsplanområdene oppfordres til selv å disponere et visst antall fellingstillatelser som skal brukes til dyr som bestandsplanområdene ønsker å premiere jaktfeltene for å ta ut, interne nedklassingsregler, ved eventuelle feilfelling eller ved behov for uttak av skadegjørende elg innenfor jakttiden.

Vald uten bestandsplan

Vald som ikke er store nok til flerårig tildeling (areal under 20 ganger minstearealet) får tildelt kvote etter § 18 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt, det vil si *kalv, hanndyr 1,5 år og eldre samt hodyr 1,5 år og eldre*.

Ved årlig tildeling etter § 18 tildeles dyr med følgende fordeling:

- Kalv: 40 – 60 %
- Hanndyr 1,5 år og eldre: 20 – 35 %
- Hodyr 1,5 år og eldre: 20 -35 %

For små vald oppfylles prosentfordelingen på tildelingen over flere år samlet.

Mål for forvaltning av hjort

Status

Hjortebestanden i Verdal anses som stigende, og det kan se ut som at hjorten sprer seg til nye områder i kommunen. Man kan se en noe nedadgående trend når det gjelder slaktevekter og produktivitet i bestanden, noe som kan tyde på at det begynner å bli for mye hjort i forhold til beitegrunnet i enkelte områder.

Det ble felt 57, 63 og 74 hjort de 3 siste år. I tillegg kommer en avgang som følge av andre årsaker som sykdom og påkjørsler etc. Dette utgjør ca. 0-2 dyr årlig.

Overordnede mål for hjorteforvaltningen

- Verdal kommune skal ha en robust hjortestamme med friske dyr, og som produserer et høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurs.
- Hjortebestanden skal være på et nivå som er akseptabelt i forhold til jordbruk, skogbruk, naturmangfold og trafikk.
- Utviklingen i hjortebestanden må også vurderes i forhold til tilstanden i elgbestanden og rådyr-bestanden lokalt slik at den totale beitebelastningen fra hjortevilt ikke medfører at beitegrunnet utarmes som følge av overbeiting.
- Verdal kommune ønsker økt kunnskap om hjortens påvirkning på skog- og jordbruk når det gjelder beiteskader.
- Forvaltningen skal baseres på kunnskap innhentet ved bruk av sett hjort og beitekartlegginger.

Konkrete mål for hjorteforvaltningen

	Gjennomsnitt 2021-2023	Kortsiktig mål	Virkemiddel
Sett kalv per kolle	0,51	0,70	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen. Tilpasse bestanden i forhold til beitegrunnlag
Slaktevekt kalv	30,4 kg	Opprettholde dagens nivå	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen. Tilpasse bestanden i forhold til beitegrunnlag
Slaktevekt ungdyr	57,86 kg	Opprettholde dagens nivå	Redusere beitetrykk vinterstid. Tilpasse bestanden i forhold til beitegrunnlag
Konflikt med jordbruk	Variierende	Redusert	Større uttak i områder med skader
Konflikt med skogbruk	Variierende	Redusert beiting av toppskudd på gran	Større uttak i områder med skader
Påkjørt hjort	0,67	Unngå økning	Sikringstiltak, informasjon og lokal bestandsreduksjon

Virkemidler for måloppnåelse

- Jakt er det viktigste virkemiddelet for å styre hjortebestanden
- Grunneiers jaktrett og forvaltningsrett benyttes for å oppfylle de kommunale målene for hjorteforvaltning.
- Valdernes lokalkunnskap og erfaring benyttes for å sikre lokalt engasjement og lokal tilpasning i den kommunale forvaltningen.
- For å sikre et tilstrekkelig antall store bukker i stammen oppfordres valdene til å ha fokus på bevaring av store bukker. Store bukker er et naturlig element i hjortestammen, bidrar til en mer aktiv brunstperiode, gir en kvalitativ god hjortestamme, høyere produksjon og gir en mer attraktiv jakt og naturopplevelse.
- Skjøtte skogen på en måte som gir bedre beitetilgang for hjorteviltet.
- Verdal kommune skal stimulere til at valdene i hele kommunen har felles forvaltningspraksis, men med lokale tilpasninger, slik at det sikres en helhetlig forvaltning over store arealer.

Bestandsbasert forvaltning

Krav til bestandsplanområde og plan

Hjorteforvaltningen skal i utgangspunktet være bestandsplandrevet. Det vil si at tildelingen skal skje til bestandsplanområdene og det skal utarbeides flerårige avskytingsplaner.

For å bli godkjent som bestandsplanområde stilles det følgende krav til bestandsplanene:

1. Bestandsplanområdet eller valdet må disponere tellende areal minimum 20 ganger minstearealet for å få godkjent flerårig plan.
2. Bestandsplanen skal ha en varighet på fire år.
3. Bestandsplanen skal inneholde:
 - a. En vurdering av hvordan hjortestammen i planområdet forholder seg til kommunal målsetting.
 - b. En vurdering av hvordan hjortestammen har utviklet seg i den bakenforliggende planperioden.
 - c. En tydelig beskrivelse av hvilke tiltak som må gjennomføres for at hjortestammen skal harmonere med kommunal målsetting – et mål for planen.
 - d. En realistisk årlig avskytingsplan som bidrar til å bringe/holde hjortestammen i området så tett opp mot kommunal målsetting som mulig.
 - e. En årlig evaluering av årets jakt opp mot de kommunale målene og målene i bestandsplanen.
 - f. Avskytingsplanen skal minimum inneholde alle disse følgende fire dyrekategorier hvert år, og årlig planlagt uttak av hver kategori skal presiseres i antall og prosentandel:
 - Kalv
 - Spissbukk
 - 1,5 år og eldre hodyr.
 - 2,5 år og eldre hanndyr

Avskytingsplanen kan deles opp i ytterligere kategorier, men andelen kalv i uttaket skal presiseres uansett.

Vesentlige avvik

Ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan målt i felte dyr, kan kommunen gå inn for å tildele dyr etter alder og kjønn, jfr. § 16 i forskrift om forvaltning av hjortevilt, slik at forutsetningene og intensjonene i planen blir oppfylt.

Miljødirektoratet antyder at en årlig overføring på inntil ti prosent av fellingstillatelsene normalt kan aksepteres av kommunen. Kommunen bør kun unntaksvis akseptere overføring av mer enn ti prosent. Dette prosentavviket avhenger imidlertid av hvor detaljert avskytingen er beskrevet i bestandsplanen.

Verdal kommune anser vesentlig avvik som avvik over 15 prosent av årlig tildeling. Det

betyr at inntil 15 % av ubenyttet kvote kan overføres til neste år, og at årlig tildeling kan overstiges med inntil 15 %.

Overskridelse av kvoten ved planperiodens slutt anses uansett som feilskyting og behandles i henhold til viltlovens § 48. Dyra, eller verdien av dem vil da bli inndratt til fordel for kommunens viltfond. Ikke benyttet kvote faller bort ved bestandsplanperiodens slutt.

Det regnes aldri som avvik dersom det skytes kalv i stedet for voksent dyr og 1 ½ åring. Avskyting av yngre dyr enn det planen tilsier påvirker ikke neste års kvote.

Bestandsplanområder som ikke oppfyller kommunale målsettinger i uttaket, og som systematisk oppnår skjevt uttak mellom tildelte og felte dyr, ved at man for eksempel utnytter kalvekvotene for lite, vil få økte kalvekvoter ved den videre tildelingen. Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger. Alle felte dyr skal belastes tildelt kvote med mindre slaktet er kontrollert av kommunen og vurdert som uegnet som mat.

Bestandsplanområdene oppfordres til selv å disponere et visst antall fellingstillatelser som skal brukes til dyr som bestandsplanområdene ønsker å premiere jaktfeltene for å ta ut, interne nedklassingsregler, ved eventuelle feilfelling eller ved behov for uttak av skadegjørende hjort innenfor jakttiden.

Vald utenfor bestandsplanområde

Vald som ikke er store nok til flerårig tildeling (areal under 20 ganger minstearealet) får tildelt kvote etter § 18 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt, det vil si *kalv, spissbukk (bukk med ugreina gevir), hanndyr 2,5 år og eldre samt hodyr 1,5 år og eldre.*

Ved årlig tildeling etter § 18 tildeles dyr med følgende fordeling:

- Kalv: 30 - 50 %
- Spissbukk: 10 - 20 %
- 1,5 år og eldre hodyr: 25 - 50 %
- 1,5 år og eldre hanndyr: 10 – 20 %

For små vald oppfylles prosentfordelingen på tildelingen over flere år samlet.

Mål for forvaltning av rådyr

Status

Rådyrbestanden kan se ut til at er stigende i kommunen, men det er lokale variasjoner. I 2023 ble det felt 258 rådyr, og 27 rådyr drept i trafikken i Verdal kommune.

Overordnede mål for rådyrforvaltningen

- Verdal kommune skal ha en robust rådyrstamme med friske dyr, og som produserer et høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurs.
- Unngå en ukontrollert bestandsvekst.
- Legge til rette for økt avskyting, særlig i områder hvor den totale belastningen på vinterbeite er stor.
- Antall rådyrpåkjørsler skal reduseres.

Konkrete mål for rådyrforvaltningen

	Gjennomsnitt 2021-2023	Kortsiktig mål	Virkemiddel
Større forvaltningsområder	50	Større vald	Stimulere til samarbeid, sammenslåing, kvotefri jakt
Felte dyr	258	Øke avskyting	Redusere minsteareal. Kvotefri jakt
Trafikkdrepte rådyr	36	Reduksjon	Sikringstiltak. Informasjon. Øke avskyting
Fellingsrapporter	God rapp. siste år	Få inn alle innen fristen	Informasjon til valdansvarlige

Grunneierbasert forvaltning

Verdal kommune ønsker å stimulere grunneierne til å opprette større rådyrvald og områder for kvotefri jakt for å forvalte rådyr på en mer helhetlig måte, både som jaktobjekt, kjøttressurs og rekreasjon.

Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet, eller minimum 10 000 dekar, kan etter søknad tildeles fellingstillatelsen for rådyr som kvotefri jakt. Kommunen er positiv til å innvilge kvotefri jakt i kommende periode, for å at grunneierne i større grad kan tilpasse avskytingen til lokal bestandsutvikling og beiteproblematikk.

Andre mål og retningslinjer

Rapportplikt:

Valdansvarlig skal årlig rapportere fellingsresultat iht. forskrift om forvaltning av hjortevilt § 32. Frist for levering er 14 dager etter jaktas slutt. Jaktfeltansvarlig pålegges rapportering av sett elg/hjort. Dette gjøres fortrinnsvis elektronisk via Hjorteviltregisteret. Fellingsrapport for rådyr leveres landbrukskontoret, eller registreres elektronisk på Hjorteviltregisteret. Kjever og/eller kjønnsorgan fra elg og hjort leveres kommunen når kommunen gir beskjed om dette.

Ettersøk og fallvilthåndtering

Kommunen har formelt ansvar for ettersøk etter dag én av ettersøk dersom påskutt dyr har gått ut av valdet. Hvis dyret oppholder seg innen eget vald kan pliktig ettersøk pågå ut dagen etter påskyting. Kommunen avgjør når ettersøk kan avsluttes dersom påskutt dyr ikke blir felt.

Fellingsavgift

Fellingsavgifta reguleres årlig i henhold til Miljødirektoratets øvre fastsatte rammer.